

หัวข้อเค้าโครงเรื่องของผลงาน (สายงานวิเคราะห์นโยบายและแผน)

๑. ชื่อผลงาน การดำเนินงานโครงการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดในพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ปี ๒๕๖๓ เพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร

๒. บทนำ/คำนำ/หลักการและเหตุผล

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (United Nations Convention to Combat Desertification) เป็นข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายด้วยการปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพในทุกระดับที่สนับสนุนความร่วมมือและการมีหุ้นส่วนระหว่างประเทศ โดยคำนึงถึงการเอื้ออำนวยต่อการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ในการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ ๑๓ ประเทศสมาชิกได้ให้การรับรองแผนยุทธศาสตร์ฉบับใหม่ที่เป็นแผนยุทธศาสตร์ต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์ ๑๐ ปี ของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๖๑ โดยแผนยุทธศาสตร์ฉบับใหม่ หรือ แผนยุทธศาสตร์ของอนุสัญญาฯ ปี ๒๕๖๑-๒๕๗๓ (the UNCCD 2018-2030 Strategic Framework) ได้ระบุให้ประเทศสมาชิกดำเนินการพัฒนาแผนปฏิบัติการหรือแผนงาน การดำเนินการตามแผน ปรับปรุง และติดตามผลอย่างต่อเนื่องตามที่เหมาะสม โดยกรมพัฒนาที่ดินในฐานะผู้ประสานงานหลักของอนุสัญญาอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ได้จัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๔ ประกอบด้วย ๔ แผนงาน ได้แก่ ๑. การสร้างความตระหนัก และความสำคัญ ๒.การพัฒนางานวิจัยและฐานข้อมูล ๓.การอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ และ ๔. การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงาน โดยแนวทางที่ ๓ การอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ เกี่ยวข้องกับ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การแก้ไขดินปัญหา และปรับปรุงบำรุงดิน การประเมินพื้นที่เสี่ยงภัย การเตือนภัยทางธรรมชาติและภัยแล้ง การบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้ง การบริหารจัดการภัยแล้งตามแผนบูรณาการบริหารจัดการภัยแล้งในแต่ละปี รวมถึงการทำระบบเตือนภัยและเตรียมความพร้อมป้องกันภัยและการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการและงบประมาณรองรับแผนแม่บทป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ในการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตรโดยเฉพาะภัยแล้งที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยตอนบนประสบปัญหาความแห้งแล้งไปจนถึงช่วงฤดูร้อนของประเทศไทย สำหรับสถานการณ์น้ำของประเทศไทยในปี ๒๕๖๒ มีปริมาณน้ำต้นทุนใกล้เคียงกับปี ๒๕๕๘/๕๙ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์น้อย จึงคาดการณ์ว่าสถานการณ์ภัยแล้งในปี ๒๕๖๒/๖๓ แนวโน้มจะมีความรุนแรง หากมีการใช้น้ำในแต่ละกิจกรรมไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำแผนป้องกันและเผชิญเหตุภัยแล้งด้านการเกษตร เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยแล้งด้านการเกษตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกกระทรวงฯ และเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรผู้ประสบภัยแล้งอย่างเป็นระบบ รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

กรมพัฒนาที่ดินขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน จึงจัดทำโครงการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดในพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยสดในช่วงฤดูแล้ง เป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งทางการเกษตร ด้วยการรับซื้อคืนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ซึ่งเกษตรกรสามารถนำพืชปุ๋ยสดไปใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อปลูก

พืชเศรษฐกิจอื่นได้ ส่งผลให้เกษตรกรมีอาชีพเสริมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในช่วงฤดูแล้งและสามารถวางแผนการเพาะปลูกพืชได้อย่างเหมาะสม

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อวิเคราะห์บทบาทภารกิจอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (United Nations Convention to Combat Desertification) และแผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับการบรรเทาและแก้ปัญหาพื้นที่ประสบภัยแล้งทางการเกษตร

๓.๒ เพื่อพัฒนาแผนงานโครงการของกรมพัฒนาที่ดินด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินให้เหมาะสมด้วยระบบการบริหารจัดการเชิงรุก ด้วยการใช้พืชปุ๋ยสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่การเกษตรที่ประสบภัยแล้ง

๓.๓ เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งทางการเกษตรด้วยการรับซื้อคืนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

๔. ผู้ดำเนินการ

๔.๑ นางสาวพรรณพิศ บ่วงนาวา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองแผนงาน มีหน้าที่ กำกับ ดูแล ให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน และติดตามความก้าวหน้า ปฏิบัติงานร้อยละ ๑๐

๔.๒ นางสาวพยัตติกา พลสระคู ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มงานอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในรายละเอียดของแนวทาง วิธีการพิจารณา แผนงาน โครงการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดในพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ปี ๒๕๖๓ ปฏิบัติงานร้อยละ ๑๐

๔.๓ ว่าที่ ร.ต.หญิง วารุณี ชูตินันท์กุล ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ มีหน้าที่ ศึกษา วิเคราะห์ เก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินงานโครงการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดในพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ปี ๒๕๖๓ เพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร ปฏิบัติงานร้อยละ ๘๐

๕. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ

ระยะเวลา เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๓

สถานที่ดำเนินการ กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน

๖. สรุปสาระและขั้นตอนการดำเนินการ

๖.๑ สรุปสาระ

กรมพัฒนาที่ดินขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน จึงจัดทำโครงการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดในพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยสดในช่วงฤดูแล้งเป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งทางการเกษตรด้วยการรับซื้อคืนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ซึ่งเกษตรกรสามารถนำพืชปุ๋ยสดไปใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นได้ ส่งผลให้เกษตรกรมีอาชีพเสริมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในช่วงฤดูแล้งและสามารถวางแผนการเพาะปลูกพืชได้อย่างเหมาะสม โดยปี ๒๕๖๓ ได้ดำเนินงานโครงการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดในพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง เพื่อป้องกันภัยพิบัติทางการเกษตร ครอบคลุมพื้นที่ได้รับผลกระทบ ๒๓ จังหวัด (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๖๓) โดยเป็น

ภารกิจที่สำคัญของกรมฯ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและลดผลกระทบ ในพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง เป็นการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งทางการเกษตรด้วยการรับซื้อคืนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

๖.๒ ขั้นตอนการดำเนินการ

๖.๒.๑ ศึกษารวบรวม ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร สถานการณ์และผลกระทบ จากภัยแล้งในช่วงฤดูการผลิต ปี ๒๕๖๒/๒๕๖๓ จากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และกรมพัฒนาที่ดิน

๖.๒.๒ วิเคราะห์บทบาทภารกิจอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็น ทะเลทราย (United Nations Convention to Combat Desertification) ภารกิจกรมพัฒนาที่ดิน แผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อพัฒนาโครงการให้สอดคล้อง กับการบรรเทาและแก้ปัญหาพื้นที่ประสบภัยแล้งทางการเกษตร

๖.๒.๓ การรวบรวมข้อมูลภายใต้แผนงานโครงการของกรมพัฒนาที่ดินที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่ม ประสิทธิภาพการฟื้นฟูทรัพยากรดิน เพื่อป้องกันปัญหาภัยพิบัติทางการเกษตร

๖.๒.๔ พัฒนาแผนงานโครงการของกรมพัฒนาที่ดินด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่าง ยั่งยืน ด้วยการใช้พืชปุ๋ยสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่การเกษตรที่ประสบภัยแล้ง

๖.๒.๕ จัดทำโครงการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดในพื้นที่ประสบ ปัญหาภัยแล้ง ปี ๒๕๖๓

๖.๒.๖ ศึกษา วิเคราะห์ การดำเนินงานโครงการภายใต้งบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ ๒๕๖๓ (งบกลาง) และขั้นตอนการเบิกจ่ายงบกลางตามระเบียบกรมบัญชีกลาง และหลักการและ ขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ ร่วมกับ ธ.ก.ส.

๖.๒.๗ จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงโครงการและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโครงการสร้าง รายได้ให้กับเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดในพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ปี ๒๕๖๓ ดังนี้

(๑) สำรวจปริมาณเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดคงเหลือจากการรับซื้อคืนตามแผนในกิจกรรม การส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

(๒) สร้างแบบฟอร์ม การดำเนินงานประกอบด้วย การยืนยันการเข้าร่วมโครงการ ปลูกพืชปุ๋ยสด การตรวจรับการรับซื้อเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด สำรวจความต้องการรับซื้อคืนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด การยืนยันพื้นที่ส่งเสริมและการแสดงรายละเอียดพื้นที่ส่งเสริมเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดให้กับเกษตรกร

(๓) ประชุมเจ้าหน้าที่ เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการให้จังหวัดรับทราบสถานการณ์ และแนวทางไปปฏิบัติในพื้นที่

(๔) กำหนดพื้นที่เป้าหมาย โดยสถานพัฒนาที่ดินเป็นผู้สำรวจพื้นที่

(๕) ประชุมหารือหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่าย อาทิ ธ.ก.ส. กลุ่มเกษตรกร เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการรับทราบสถานการณ์ และข้อเสนอโครงการเพื่อรับทราบแนวทางปฏิบัติ

(๖) รับสมัครกลุ่มเกษตรกรหรือเกษตรกรรายย่อย ที่แสดงความจำนงในการเข้าร่วม โครงการ โดยเกษตรกรต้องมีคุณสมบัติและมีหลักฐานการสมัคร ดังนี้

คุณสมบัติ และเงื่อนไขของกลุ่มเกษตรกรหรือเกษตรกรรายย่อยที่เข้าร่วมโครงการ

๑ มีสัญชาติไทย และบรรลุนิติภาวะแล้ว

๒ เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (๑ ครัวเรือน ๑ สิทธิ)

๓ กลุ่มเกษตรกรหรือเกษตรกรรายย่อยที่เข้าร่วมโครงการ ต้องเป็นเกษตรกรที่ประสบ ปัญหาภัยแล้ง

๔ เกษตรกรต้องมีบัญชีเงินฝากกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หาก ไม่มีต้องเปิดบัญชีกับ ธ.ก.ส. เพื่อประโยชน์ในการรับเงินค่าใช้จ่ายหลังจากได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ

(๗) รวบรวมข้อมูลรายชื่อเกษตรกรที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ
(๘) กรมพัฒนาที่ดิน สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มประสิทธิภาพการปรับปรุงบำรุงดิน และเพื่อลดต้นทุนการผลิตในฤดูถัดไป โดยสนับสนุนงบประมาณรับซื้อเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดคืน

๙) เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน ให้ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ โดยกลุ่มเกษตรกรหรือเกษตรกรรายย่อยเป็นผู้บริหารจัดการและดำเนินการเองทั้งหมด สำหรับการเบิกจ่ายงบประมาณให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และให้เจ้าหน้าที่ร่วมกับเกษตรกรตรวจสอบการปฏิบัติงาน

(๑๐) กรมพัฒนาที่ดินรับซื้อเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดจากเกษตรกร โดยต้องตรวจสอบคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ ตามมาตรฐานกรมพัฒนาที่ดิน

(๑๑) เบิกจ่ายงบประมาณตามข้อกำหนดหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายงบประมาณของกรมพัฒนาที่ดินกับ ธ.ก.ส.

(๑๒) การติดตามผลการดำเนินงานและรายงานผลให้กับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD)

๗. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๗.๑ เชิงปริมาณ

๑. พื้นที่ที่ประสบปัญหาภัยแล้งได้รับการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร ครอบคลุมพื้นที่ จำนวน ๒๓ จังหวัด

๒. เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรได้รับประโยชน์ จำนวน ๔๐๘ ราย

๗.๒ เชิงคุณภาพ

๑. พื้นที่เกษตรกรรมที่ประสบปัญหาภัยแล้งได้รับการฟื้นฟูให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในช่วงฤดูแล้ง

๒. เกษตรกรที่ประสบปัญหาภัยแล้งมีรายได้จากการรับซื้อคืนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

๘. ประโยชน์ที่ได้รับ

๘.๑ พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งทางการเกษตรสามารถป้องกันและลดผลกระทบจากปัญหาภัยแล้งด้วยการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด

๘.๒ กลุ่มเกษตรกรหรือเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งทางการเกษตรมีรายได้จากการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ ว่าที่ ร.ต.หญิง วารุณี ชูตินันทกุล
(วารุณี ชูตินันทกุล)

ผู้เสนอผลงาน
วันที่ ๑๕ / ๑๑ / ๖๕

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้เสนอข้างต้นถูกต้องตรงกับความ
จริงทุกประการ

ลงชื่อ..... พอชนก น......

(นางสาวพัตติกา พลสระคู)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานอนุสัญญาว่าด้วย
การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

ผู้ร่วมดำเนินการ
วันที่ ๑๕ / มี.ค. / ๖๕

ลงชื่อ.....

(นางสาวพรรณพิศ บ่วงนาวา)

ผู้อำนวยการกองแผนงาน

ผู้ร่วมดำเนินการ
วันที่ ๑๕ / มี.ค. / ๖๕

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ..... พอชนก น......

(นางสาวพัตติกา พลสระคู)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานอนุสัญญาว่าด้วย
การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

วันที่ ๑๕ / มี.ค. / ๖๕
(ผู้บังคับบัญชาที่ควบคุมดูแลการดำเนินการ)

ลงชื่อ.....

(นางสาวพรรณพิศ บ่วงนาวา)

ผู้อำนวยการกองแผนงาน

วันที่ ๑๕ / มี.ค. / ๖๕

ข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

ของ ว่าที่ร้อยตรีหญิงวารุณี ชูตินันทกุล
เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ ตำแหน่งเลขที่ ๒๓๙
สำนัก/กอง กองแผนงาน

๑. เรื่อง การขยายผล (scale up) ต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดรองรับภัยพิบัติทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนการจัดการดินอย่างยั่งยืนและลดความเสี่ยงโทรมของที่ดิน

๒. หลักการและเหตุผล

กรมพัฒนาที่ดิน มีภารกิจสำคัญในการสาธิตส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดเป็นพืชปรับปรุงบำรุงดิน และเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ชนิดของพืชปุ๋ยสดที่ใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ ปอเทือง ถั่วพราง ถั่วพุ่ม มะแฮะ โดยปลูกในพื้นที่เกษตรกรรมและโลกอบเพิ่มธาตุไนโตรเจนและอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงคุณภาพดินทางกายภาพ เคมี และชีวภาพให้มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช จากการดำเนินงานมากกว่า ๔๐ ปี ได้รับการยอมรับจากเกษตรกรในการใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่มีต้นทุนถูก มีคุณสมบัติด้านการปรับปรุงบำรุงดิน และช่วยป้องกันการชะล้างหน้าดินได้ดีเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์และการใช้พืชปุ๋ยสดเป็นพืชปรับปรุงบำรุงดิน และการอนุรักษ์ดินและน้ำ สนับสนุนการจัดการทรัพยากรดินให้เป็นแหล่งผลิตอาหาร ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการอนุสัญญาแผนปฏิบัติการแห่งชาติอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) พ.ศ. ๒๕๖๕ -๒๕๗๐ (National Action Programme: NAP) ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การแก้ไขดินปัญหา และปรับปรุงบำรุงดิน การประเมินพื้นที่เสี่ยงภัย การเตือนภัยทางธรรมชาติและภัยแล้ง การบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้ง การบริหารจัดการภัยแล้ง เป็นการเตรียมความพร้อมป้องกันภัยและการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการและงบประมาณรองรับแผนแม่บทป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ

ในการขยายผลการดำเนินงานด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์และการใช้พืชปุ๋ยสด เพื่อรองรับภัยพิบัติทางการเกษตรและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการกรมพัฒนาที่ดิน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ด้านประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินให้เหมาะสมด้วยระบบการจัดการเชิงรุก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ หมวดหมายที่ ๑๑ การป้องกันและบรรเทาพื้นที่เสี่ยงภัยทางธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับพื้นที่ จึงมีแนวคิดเพื่อพัฒนางานและยกระดับการดำเนินงานด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์และการใช้พืชปุ๋ยสด โดยการขยายผล (scale up) ต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดรองรับภัยพิบัติทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนการจัดการดินอย่างยั่งยืนและลดความเสี่ยงโทรมของที่ดิน โดยบูรณาการจากหน่วยงานทุกภาคส่วน เชื่อมโยงกระบวนการวิจัยและพัฒนาพืชปุ๋ยสด การผลิตเมล็ดพันธุ์คัด เมล็ดพันธุ์หลัก และเมล็ดพันธุ์ขยาย นำไปสู่การจัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรเพื่อรองรับความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางการเกษตร ดังนั้น การขยายผลต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์ (Seed Stock) จึงมีความจำเป็นอย่างมากเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกรในการลดความเสี่ยงทางการเกษตร และเป็นการขยายผลโครงการ (scale up) ไปสู่เกษตรกรและชุมชนท้องถิ่น สร้างโอกาสให้กับเกษตรกรในการสร้างรายได้ และรองรับการป้องกันและบรรเทาปัญหาภัยแล้งให้ได้ทันทั่วทั้ง

๓.บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

จากสถานการณ์ภัยพิบัติทางการเกษตร ที่เป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการใช้ประโยชน์ที่ดิน จะเห็นได้จากฐานข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร พื้นที่แล้งซ้ำซาก พื้นที่เกษตรกรรมที่ได้รับผลกระทบในช่วงฤดูแล้ง และพื้นที่ดินเสื่อมโทรมจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยกรมพัฒนาที่ดินได้เตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร ครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่การสร้างการรับรู้จากข้อมูลแผนที่เสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร องค์ความรู้ด้านการจัดการดินและฟื้นฟูดิน การสนับสนุนแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน การส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด และการรับซื้อคืนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดจากเกษตรกรเพื่อสร้างรายได้ในช่วงฤดูแล้ง ในการขยายผลการดำเนินงานด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์และการใช้พืชปุ๋ยสด เพื่อรองรับภัยพิบัติทางการเกษตรและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงมีแนวความคิดขยายผล (scale up) ต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดรองรับภัยพิบัติทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนการจัดการดินอย่างยั่งยืนและลดความเสี่ยงของที่ดิน ประกอบด้วยหลักการและแนวความคิดการพัฒนา ดังนี้

๓.๑ การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ หมวดหมายที่ ๑๑ การป้องกันและบรรเทาพื้นที่เสี่ยงภัยทางธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับพื้นที่ แผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และแผนปฏิบัติการชากรกรมพัฒนาที่ดิน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินให้เหมาะสมด้วยระบบการบริหารจัดการเชิงรุก

๓.๒ รวบรวมฐานข้อมูล และวิเคราะห์สถานการณ์ภัยพิบัติทางการเกษตร ที่เป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร พื้นที่แล้งซ้ำซาก พื้นที่เกษตรกรรมที่ได้รับผลกระทบในช่วงฤดูแล้ง และพื้นที่ดินเสื่อมโทรมจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน

๓.๓ วิเคราะห์บทบาทภารกิจของหน่วยงานด้านการวิจัยและพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักและเมล็ดพันธุ์ขยาย ด้านการบริหารแผนงานงบประมาณ โดยใช้ฐานข้อมูลการดำเนินงานโครงการในปีงบประมาณ ๒๕๖๑-๒๕๖๕

๓.๔ วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคและชนิดของเมล็ดพันธุ์

๓.๕ วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ (Key Success Factors) จากหน่วยงานต้นแบบด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ และการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สู่การขยายผลการพัฒนาให้สอดคล้องและรองรับเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

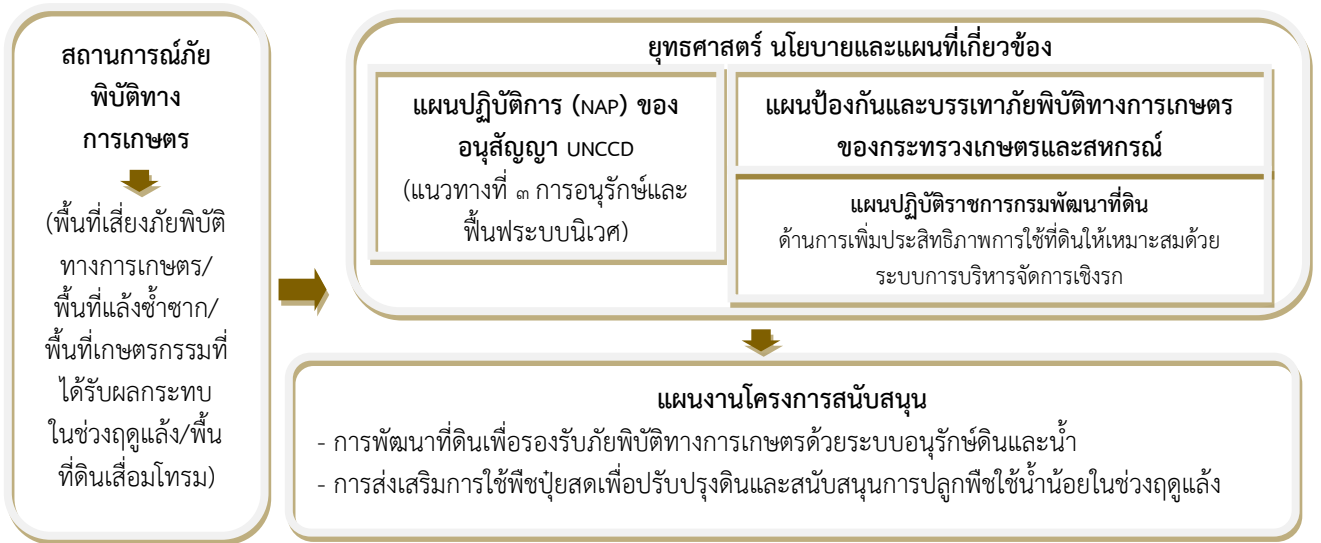
๓.๖ ใช้แนวคิดเชิงสหวิทยาการ (Inter disciplinary) และบูรณาการงานทุกภาคส่วน (Collaboration) ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานท้องถิ่น หมอดินอาสา และเกษตรกร

๓.๗ จัดทำต้นแบบการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (Seed Stock) เพื่อรองรับความเสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร

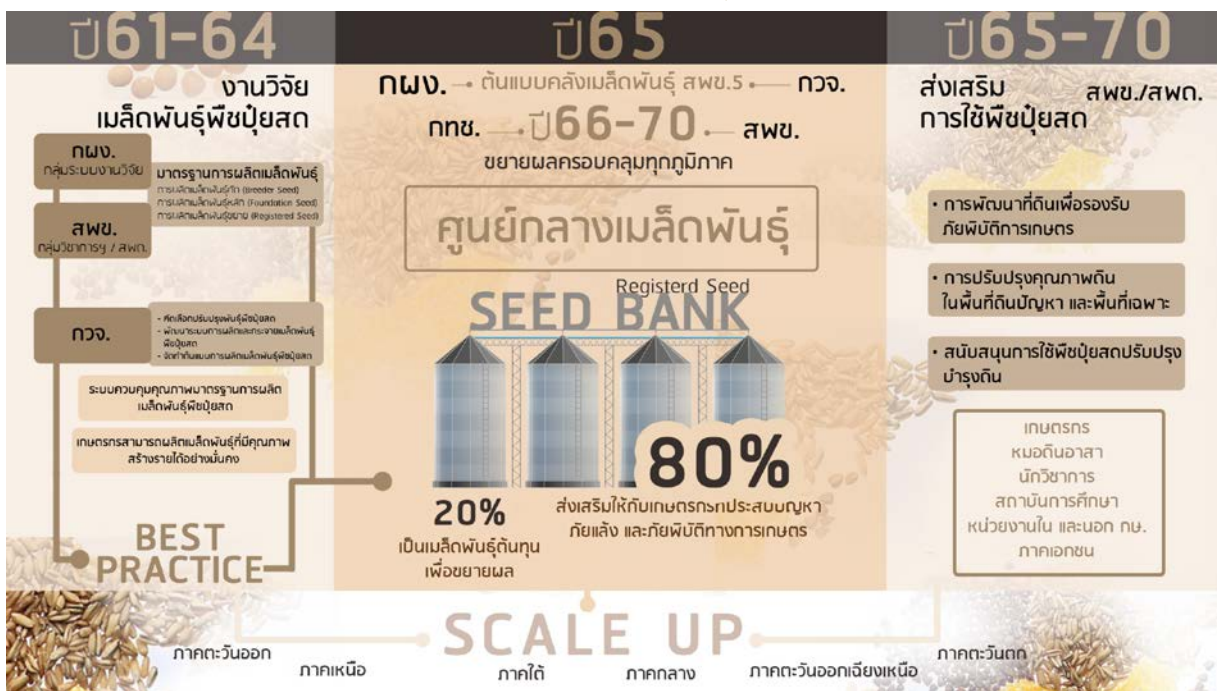
๓.๘ การขยายผลโครงการ (scale up) ไปสู่เกษตรกรและชุมชนท้องถิ่น สร้างโอกาสให้กับเกษตรกรในการสร้างรายได้ และรองรับการป้องกันและบรรเทาปัญหาภัยแล้งให้ได้ทันทั่วทั้ง

๓.๙ ติดตามและขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านกลไกคณะกรรมการและคณะทำงานบริหารการผลิตเมล็ดพันธุ์และการใช้พืชปุ๋ยสด

กรอบแนวคิดการพัฒนา

กรมพัฒนาที่ดิน เป็นองค์การอำนวยการทางดินเพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๖๗๐)

การขยายผล (scale up) ต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืช รองรับภัยพิบัติทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนการจัดการดินอย่างยั่งยืนและลดความเสื่อมโทรมของที่ดิน

แผนภาพแสดง กรอบแนวคิดในการขยายผล (scale up) ต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืช รองรับภัยพิบัติทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนการจัดการดินอย่างยั่งยืนและลดความเสื่อมโทรมของที่ดิน

ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

ในการพัฒนาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดจะประกอบไปด้วยกระบวนการวิจัยพันธุ์พืชปุ๋ยสด การผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก และเมล็ดพันธุ์ขยาย การตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ จำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ทางวิชาการเฉพาะด้าน เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานสากล แต่ในปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินยังขาดนักวิชาการที่มีองค์ความรู้เฉพาะด้าน ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ดำเนินการ ทำให้มีข้อจำกัดด้านการขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ดังนี้

๑. ควรพัฒนาคู่มือการดำเนินงานจัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการพัฒนาต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด คู่มือการจัดทำแปลงขยายพันธุ์พืชปุ๋ยสด คู่มือการผลิตเมล็ดพันธุ์ขยายสำหรับเกษตรกร และคู่มือมาตรฐานคุณภาพเมล็ดพันธุ์เพื่อให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพ บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๒. การผลิตเมล็ดพันธุ์หลักและเมล็ดพันธุ์ขยาย อาจพบปัจจัยเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ฝนแล้ง น้ำท่วม) การระบาดของโรคแมลง และคุณภาพเมล็ดพันธุ์ จึงจำเป็นต้องจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในทุกกระบวนการ การคัดเลือกพื้นที่ การศึกษาช่วงฤดูปลูกที่เหมาะสม การตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ ต้นทุน การชี้แจงและทำความเข้าใจให้แก่เกษตรกร การเตรียมความพร้อมของนักวิชาการ การพัฒนาคู่มือและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

๓. การขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านกลไกคณะกรรมการและคณะทำงานบริหารการผลิตเมล็ดพันธุ์และการใช้พืชปุ๋ยสด ประกอบด้วย ๑) คณะทำงานวิจัยด้านการผลิตและการใช้พืชปุ๋ยสด ๒) คณะทำงานผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก และ ๓) คณะทำงานผลิตเมล็ดพันธุ์ขยายและจัดเก็บเป็นคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด โดยให้รายงานความก้าวหน้าให้คณะกรรมการบริหารการผลิตเมล็ดพันธุ์และการใช้พืชปุ๋ยสดทราบ

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. กรมพัฒนาที่ดินมีต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดที่ได้มาตรฐานสำหรับขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค เพื่อสนับสนุนการจัดการดินอย่างยั่งยืนและลดความเสื่อมโทรมของที่ดิน

๒. กรมพัฒนาที่ดินมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านกลไกคณะกรรมการและคณะทำงานบริหารการผลิตเมล็ดพันธุ์และการใช้พืชปุ๋ยสด และมีคู่มือการดำเนินงานสนับสนุนกระบวนการทำงานทุกระดับเพื่อการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. มีฐานข้อมูลปัจจัยการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดและเป็นการเตรียมการให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรที่อาจได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยแล้ง อุทกภัย ให้ลดความเสียหายและเพิ่มรายได้ในช่วงที่เกิดวิกฤติจากภัยทางธรรมชาติและภัยพิบัติทางการเกษตร

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

เชิงปริมาณ: ต้นแบบคลังเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด เพื่อรองรับการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทางการเกษตร ครอบคลุมทุกภูมิภาค (ไม่น้อยกว่า ๑๒ แห่ง)

เชิงคุณภาพ : พื้นที่การเกษตรได้รับการป้องกันและฟื้นฟูให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองรับการป้องกันและบรรเทาภัยแล้งและภัยพิบัติทางการเกษตรได้

ลงชื่อ ว่าที่ ร.ต.หญิง..... *อารณี ชูตินันท์กุล*
(วารุณี ชูตินันท์กุล)

ผู้ขอประเมิน
วันที่ *๑๕* / *๑๐* / *๖๕*

